

Sygn. akt VII U 473/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 sierpnia 2019 r.

Sąd Rejonowy w Bydgoszczy VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Katarzyna Błażejowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Wiktoria Niesiobędzka - Pawlak

po rozpoznaniu w dniu 14 sierpnia 2019 r. w Bydgoszczy na rozprawie

odwołania P. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 8 kwietnia 2019 nr (...)

o świadczenie rehabilitacyjne

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że P. M. nie jest zobowiązany do zwrotu pobranego świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 12 października 2018r. do 12 stycznia 2019r. z funduszu chorobowego w kwocie 5 286,06 zł (pięć tysięcy dwieście osiemdziesiąt sześć złotych 6/100);
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. na rzecz odwołującego kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

sędzia Katarzyna Błażejowska

Sygn. akt VII U 473/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 kwietnia 2019 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych oddział w B. uchylił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 października 2018 r., znak (...)- (...), odmówił ubezpieczonemu P. M. prawa do świadczenia rehabilitacyjnego od 12 października 2018 r. do 9 kwietnia 2019 r. oraz zobowiązał go do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego od 12 października 2018 r. do 12 stycznia 2019 r. z funduszu chorobowego w kwocie 5.286,06 zł. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w dniu 11 kwietnia 2018 r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 30 kwietnia 2018 r., znak (...), odmówiono mu prawa do emerytury i od tej decyzji zostało wniesione odwołanie do sądu. Następnie, w dniu 22 sierpnia 2018 r. ubezpieczony wystąpił z wnioskiem o świadczenie rehabilitacyjne, które przyznane zostało decyzją z dnia 15 października 2018 r., znak (...)- (...), w pouczeniu wskazując, że osoba uprawniona do emerytury nie ma prawa do świadczenia rehabilitacyjnego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że wyrokiem Sadu Okręgowego VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 listopada 2018 r. (sygn. akt VI U 1353/18) przyznano ubezpieczonemu prawo do emerytury od 1 kwietnia 2018 r. i w związku z tym, że osoba uprawniona do emerytury nie ma prawa do świadczenia

rehabilitacyjnego, to wypłacone przez płatnika składek Piekarnia- (...) świadczenie za okres od 12 października 2018 r. do 12 stycznia 2019 r. jest nienależne i podlega zwrotowi.

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony i działając poprzez profesjonalnego pełnomocnika wniósł o jej zmianę poprzez ustalenie, że P. M. nie jest zobowiązany do zwrotu pobranego świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego za okres od 12 października 2018 r. do 12 stycznia 2019 r. W uzasadnieniu odwołujący wskazał, iż w dniu 11 kwietnia 2018 r. wystąpił z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury. Po rozpoznaniu sprawy Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 30 kwietnia 2018 r. odmówił ubezpieczonemu prawa do świadczenia emerytalnego. Od powyższej decyzji złożono odwołanie do Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. W międzyczasie ubezpieczony pobierał świadczenie chorobowe i po jego zakończeniu złożył w dniu 22 sierpnia 2018 r. wniosek o przyznanie świadczenia rehabilitacyjnego, które zostało przyznane przez organ rentowy w dniu 15 października. Następnie 13 listopada 2018 r. zapadł nieprawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, przyznający ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2018 r. Odwołujący podał, iż wyrok stał się prawomocny dopiero w grudniu 2018 r. i tę informację, jako pierwszy powziął organ rentowy, który nie skorzystał z przysługujących mu uprawnień do wniesienia apelacji od wskazanego orzeczenia. Tymczasem świadczenie dalej było wypłacane na rzecz ubezpieczonego pomimo tego, iż wyrok stał się prawomocny i rzeczywiście nastąpił brak przesłanek dotyczących przyznania prawa do świadczenia rehabilitacyjnego. O prawomocności wyroku ubezpieczony, któremu nadal wypłacano świadczenie, dowiedział się dopiero z dniem doręczenia decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy, podtrzymując dotychczasowe stanowisko, wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 21 sierpnia 2018 r. ubezpieczony P. M. złożył wniosek o przyznanie świadczenia rehabilitacyjnego. Decyzją z dnia 15 października 2018 r., znak (...) - (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. przyznał ubezpieczonemu prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 12 października 2018 r. do 9 stycznia 2019 r. w wysokości 90% podstawy wymiaru oraz za okres od 10 stycznia 2019 r. do 9 kwietnia 2019 r. w wysokości 75% podstawy wymiaru. We wniosku, składanym na formularzu ZNp-7 oraz w decyzji z dnia 15 października 2018 r. zawarto pouczenie, że świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku dla bezrobotnych zasiłku przedemerytalnego oraz do urlopu dla poratowania zdrowia.

Dowód: wniosek o świadczenie rehabilitacyjne, decyzja ZUS z dnia 15 października 2018 r. – akta rentowe, przesłuchanie odwołującego – k. 19 akt sprawy

Ubezpieczony P. M. w dniu 11 kwietnia 2018 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury, a następnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił prawa do wnioskowanego świadczenia na mocy decyzji z dnia 30 kwietnia 2018 r., znak (...). Od tej decyzji ubezpieczony złożył odwołanie i wyrokiem z dnia 13 listopada 2018 r., sygn. akt VI U 1353/18, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń społecznych orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji w ten sposób, że przyznaj ubezpieczonemu P. M. prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2018 r. Od orzeczenia żadna ze stron się nie odwoływała i zarządzeniem z dnia 21 grudnia 2018 r. stwierdzono prawomocność w/w wyroku z dniem 15 grudnia 2018 r.

Dowód: odwołanie od decyzji (...) – k. 3-4 akt VI U 1353/18, odpowiedź na odwołanie – k. 5 akt VI U 1353/18 wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 13 listopada 2018 r. – k. 42 akt VI U 1353/18, zarządzenie z dnia 21 grudnia 2018 r. – k. 54 akt VI U 1353/18, przesłuchanie odwołującego – k. 19 akt sprawy

Decyzją z dnia 17 grudnia 2018 r., znak (...), wykonującą prawomocny wyrok sądu z dnia 13 listopada 2018 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2018 r. Oświadczeniem z dnia 13 stycznia 2019 r. P. M. podjął rezygnację z wypłaty świadczenia rehabilitacyjnego w związku z przejściem na emeryturę. Decyzją

z dnia 22 stycznia 2019 r. po rozpatrzeniu wniosku ubezpieczonego Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość i podjął wypłatę emerytury od 1 stycznia 2019 r.

W wyniku wszczętego postępowania wyjaśniającego organ rentowy pismem z dnia 18 lutego 2019 r. poinformował ubezpieczonego o weryfikacji uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 12 października 2018 r. do 12 stycznia 2019 r., a następnie w dniu 8 kwietnia 2019 r. wydał decyzję, w której uchylił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 października 2018 r., znak (...) - (...), odmówił ubezpieczonemu prawa do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 12 października 2018 r. do 9 kwietnia 2019 r. oraz zobowiązał go do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 12 października 2018 r. do 12 stycznia 2019 r. z funduszu chorobowego w kwocie 5.286,06 zł.

Dowód: decyzja z dnia 17 grudnia 2018 r., decyzja z dnia 22 stycznia 2019 r., wniosek z dnia 13 stycznia 2019 r., zawiadomienie o wszczęciu postępowania wyjaśniającego, decyzja z dnia 8 kwietnia 2019 r. – akta rentowe, przesłuchanie odwołującego – k. 19 akt sprawy

Sąd zważył, co następuje:

Ustalenia stanu faktycznego Sąd poczynił w oparciu o dokumenty zawarte w aktach sprawy, aktach sprawy VI U 1353/18 oraz aktach ZUS, których autentyczność nie była kwestionowana przez strony postępowania. Nadto Sąd oparł się na dowodzie z przesłuchania odwołującego, którego zeznania były w ocenie Sądu logiczne, spójne, konkretne i korelowały z pozostałym materiałem dowodowym. Ponadto Sąd oceniając materiał dowodowy kierował się zasadami logicznego rozumowania oraz doświadczeniem życiowym.

W ocenie Sądu rozstrzygnięcie sprawy znajdzie oparcie w art. 66 ust 2-3 ustawy z dnia z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tj. Dz. U. 2017 r., poz. 1368, ze zm., dalej: ustawa zasiłkowa), zgodnie z którymi jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust. 6 i 7, wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściąganiu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Natomiast art. 18 ust. 7 ustawy zasiłkowej wskazuje, iż świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego oraz do urlopu dla poratowania zdrowia, udzielonego na podstawie odrębnych przepisów.

Nadto do zwrotu świadczeń z tytułu choroby i macierzyństwa znajdują zastosowanie regulacje zawarte w art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778, ze zm.) (patrz: wyrok SA w Rzeszowie z dnia 3 grudnia 2013 r., III AUa 785/07, Legalis). Wspomniany przepis stanowi, iż osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia (ust. 2).

W świetle powyższych przepisów stwierdzić należy, że w prawie ubezpieczeń społecznych obowiązek zwrotu jest wyraźnie ograniczony do wypadków, w których wzbogacony przyjął świadczenia w złej wierze, wiedząc, że mu się one

nie należą. Świadomość nienależności świadczenia wypływa bądź z pouczenia przez organ rentowy o okolicznościach powodujących zwrot świadczeń, bądź stąd, że osoba ta sama spowodowała wypłatę nienależnych świadczeń swoim zawinionym działaniem. Pouczenie stanowi warunek sine qua non obowiązku zwrotu nienależnych kwot (A. Kijowski, Zwrot nienależnych świadczeń, s. 1512; por. wyr. SN z 26.4.1980 r., II URN 51/80, OSNC 1980, Nr 10, poz. 202; wyr. SN z 11.1.2005 r., I UK 136/04, OSNP 2005, Nr 16, poz. 252; wyr. SN z 9.2.2005 r., III UK 181/04, OSNP 2005, Nr 17, poz. 275; wyr. SN z 16.1.2009 r., I UK 190/08, OSNP 2010, Nr 15-16, poz. 194). Należy także przytoczyć uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009 r. (I UK 174/09, Legalis nr 303893), w którym wskazano, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym problematyki zwrotu nienależnie pobranych świadczeń (także na tle niemal analogicznych uregulowań zawartych w uprzednio obowiązujących art. 80 i 81 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, Dz. U. Nr 3, poz. 6 ze zm., oraz art. 106 i 107 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm., a także aktualnego art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) przyjmuje się, że organ rentowy może domagać się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę (wyrok Trybunału Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 maja 1966 r., I TR 49/66, niepubl.-patrz: B. Gudowska, Ubezpieczenie emerytalno-rentowe w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Warszawa 1993 r., s. 171). Obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze wiedząc, że mu się nie należy, co dotyczy zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów, albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej. Wypłacenie świadczenia w sposób, na który nie miała wpływu wina świadczeniobiorcy, nie uzasadnia powstania po stronie osoby ubezpieczonej obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Zatem podstawowym warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi w myśl powołanego przepisu jest po pierwsze: brak prawa do świadczenia oraz po drugie: świadomość tego osoby przyjmującej to świadczenie, która płynie ze stosownego pouczenia.

W wyroku z 17 stycznia 2019 r. (III UK 6/18, Legalis nr 1872626) Sąd Najwyższy podkreślił, że: „prawa do ustalonego i pobranego na podstawie ostatecznej decyzji organu rentowego świadczenia z ubezpieczenia społecznego nie mógł z braku adekwatnej podstawy prawnej utracić ubezpieczony, który nabył i zrealizował to świadczenie legalnie i w dobrej wierze, tj. w okolicznościach, które nie kwalifikowały stanu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego, które nie było wypłacone w okolicznościach powodujących ustanie ówczesnie niespornego prawa do świadczenia rehabilitacyjnego w okresach jego legalnego przysługiwania i pobrania, choćby nawet ubezpieczony był pouczony o „potencjalnym”, ale potwierdzonym dopiero późniejszym prawomocnym wyrokiem sądowym ustaleniu z datą wsteczną prawa i prymatu później przyznanej renty z tytułu niezdolności do pracy. Konkretnie rzecz ujmując, w prawie ubezpieczeń społecznych nie ma podstawy prawnej, z której wynikałoby, że prawo do legalnie zrealizowanego świadczenia z ubezpieczenia społecznego może być unicestwione lub „zastąpione” z mocą wsteczną innym świadczeniem wskutek późniejszego prawomocnego wyroku sądowego przyznającego konkurencyjne świadczenie z ubezpieczenia społecznego.”

W stanie faktycznym niniejszej sprawy nie można było, zatem przypisać ubezpieczonemu złej wiary, gdyż wiadomość o przyznaniu mu prawa do emerytury otrzymał dopiero wraz z decyzją organu rentowego ponadto w sposób prawidłowy reagował i odpowiadał na korespondencję z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych rezygnując z przyznanego mu świadczenia rehabilitacyjnego w związku z przejściem na emeryturę. Skoro ubezpieczony w spornych okresach pobierania świadczenia rehabilitacyjnego nie miał ustalonego prawa do emerytury, to nie zachodziły przesłanki wskazane w art. 18 ust. 7 ustawy zasiłkowej wykluczające prawo do dwóch świadczeń z ubezpieczenia społecznego, które nie zbiegły się równocześnie w tych samych okresach. Innymi słowy oznacza to, że obie przesłanki do potencjalnego zastosowania art. 84 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy systemowej w postaci wystąpienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczenia rehabilitacyjnego oraz pouczenia o braku prawa do jego pobierania wraz z przysługującym prawem do emerytury powinny wystąpić łącznie i równocześnie w trakcie „zbiegu” prawa do takich konkurencyjnych świadczeń, z prymatem uprawnień rentowych, a nie dopiero po zakończeniu okresów legalnego zrealizowania ówczesnie przysługującego świadczenia rehabilitacyjnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009 r., I UK 174/09).

W tym stanie rzeczy w ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie zostały spełnione ustawowe przesłanki do żądania zwrotu wypłaconego świadczenia rehabilitacyjnego.

Mając powyższe na względzie Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. przy zastosowaniu. 84 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jak w punkcie 1 sentencji.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w punkcie 2 wyroku na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1800)

Sędzia Katarzyna Błażejowska